

AFIRMAREA LIBERTĂȚII ȘI A DREPTURILOR OMULUI ÎN CONTEXTUL CRIZELOR GLOBALE – EDUCAȚIE ȘI DIGITALIZARE

Lect. univ. dr. Virgil PEICU

Universitatea Adventus din Cernica

gylpey@yahoo.com

ABSTRACT: Affirming Freedom and Human Rights in the Context of Global Crises - Education and Digitalisation.

In the context of global crises, the affirmation of freedom and human rights becomes important as a survival solution. To know how to behave in such situations, you must be a resident and a beneficiary of the educational climate. Education plays a fundamental role in promoting freedom and human rights. Through education, people can develop critical thinking skills and understand the importance of respecting their rights and the rights of others. Education should provide knowledge about human rights, develop understanding and empathy towards diverse cultures and promote equality and non-discrimination. And when digitization comes to the aid of the educational process, the chances increase unexpectedly.

Access to digital technology provides opportunities to learn, communicate and access information in a free and non-discriminatory way. Digitalization also facilitates civic participation, creating platforms for free expression and social mobilization.

However, we must be aware that access to technology is universal and non-discriminatory.

At the same time, human rights must be protected and respected in the digital environment. Freedom of expression and privacy of personal data should remain fundamental principles and should not be compromised under the pretext of security or other reasons.

With the help of these tools we can promote a society that is freer, more equal and more respectful of the fundamental rights of each individual.

Keywords: *freedom, rights, crises, education, digitization.*

Introducere

Dreptul la libertate este un principiu fundamental în orice societate democratică și se bazează pe respectul pentru demnitatea umană, egalitatea în fața legii și drepturile fundamentale ale individului.

Noțiunea de libertate este deosebit de complexă. Ea poate avea diferite înțelesuri în funcție de contextul în care este utilizată. În general, noțiunea de libertate se referă la capacitatea indivizilor de a acționa și de a lua decizii în mod independent, fără restricții sau constrângeri externe.¹

Când vorbim despre libertate, ne putem referi la multe aspecte ale acestei noțiuni. De exemplu putem vorbi despre:

Libertatea individuală. Aceasta se referă la dreptul indivizilor de a trăi și acționa într-un mod ales de ei, conform cu propriile convingeri și dorințe, fără a fi supuși controlului sau opresiunii altora.

Libertatea de exprimare: este dreptul de a exprima opinii, gânduri și idei, indiferent de natura acestora, fără a fi supus cenzurii sau pedepsit pentru acestea.

Documentele internaționale definesc libertatea de manifestare atât sub aspectul organizării în mod individual sau colectiv, în public sau în particular, cât și sub aspectul formei de manifestare. Prin învățământ, prin acțiuni și prin îndeplinirea ritualurilor.²

Libertatea religioasă: se referă la dreptul indivizilor de a practica sau de a nu practica o anumită religie, fără a fi persecutați sau impuși să adopte anumite credințe. În cadrul *libertății religioase* întâlnim „libertatea de gândire”, „libertatea de conștiință”. Libertatea de religie și „libertatea de expresie”. Chiar dacă ele pot fi întâlnite și ca libertăți separate, dar luate împreună formează domeniul mai larg al libertății religioase, ca ideal.³

Libertatea de conștiință. Filosofii au înțeles conștiința, plecând de la etimologia cuvântului, care, în înțelegerea lor înseamnă auto-cunoaștere

1 Fodorean Daniel, „Libertatea religioasă. Fundamente teologice, juridice și filosofice”, în *Libertate și Credință între actualitate și necesitate*, Ioan-Gheorghe Rotaru, Nelu Burcea, Samuel Bâlc (coord.), București, Editura Universitară, 2012, p.61.

2 Donna Gomien, *Introducere în convenția Europeană a drepturilor omului*, trad. Cristina Stoica, București, Editura All, 1996, p.78.

3 Daniel Fodorean, „Libertatea religioasă. Fundamente teologice, juridice și filosofice”, p.73; Ioan-Gheorghe Rotaru, “Religious liberty – a natural human right”, în *Jurnalul Libertății de Conștiință*, Ganoune Diop, Mihnea Costoiu, Liviu-Bogdan Ciucă, Nelu Burcea (coord.), Les Arsc, France, Editions IARSIC, 2015, pp. 595-608.

sau cunoaștere de sine. Conștiința este motivul din spatele acțiunii, cea care ridică întrebări cu privire la bine și rău și care este însoțită de sentimente de aprobare sau condamnare.

În teologia creștină este înțeleasă „... ca o cunoaștere de sine în raport cu o lege cunoscută, care definește ce este bine și ce este rău,” avându-și originea în cuvântul grecesc, „suneidesis” care înseamnă „cunoaștere concomitentă”, adică „o cunoaștere a faptelor și stărilor noastre,” concomitent „cu un standard moral”⁴ Biblia susține că acest standard a fost întipărit în conștiința omului încă de la creație.⁵

Libertatea economică⁶: presupune dreptul indivizilor de a desfășura activități economice (cum ar fi comerțul sau întreprinderile), de a-și alege locul de muncă, de a negocia salarii și de a-și gestiona resursele financiare în mod liber.

Libertatea politică: se referă la dreptul cetățenilor de a-și alege liderii politici prin vot, de a participa la procesul decizional sau de a critica guvernul, fără a fi persecutați.

Libertatea politică se manifestă ca:

- a. *libertate de acțiune* – participarea individului la activitatea politică, susținerea sau contestarea tipului de putere existent la un moment dat în societate, contribuții la elaborarea și transpunerea în viață a programelor politice, prezență activă în campaniile electorale, implicarea în activitatea de propagandă politică, exercitarea, în cunoștință de cauză, a dreptului de vot etc.);
- b. *libertatea de gândire* – dreptul de a avea idei personale asupra unor probleme politice;
- c. *libertatea de opinie* – dreptul de a avea o părere despre politică și a o împărtăși și altora;
- d. *libertatea de expresie* – dreptul de liberă comunicare și de publicare a propriilor opinii politice;⁷
- e. *libertatea de examinare* – dreptul la discernământ, la examinare critică a tuturor produselor ideologice și de comunicare politică.

4 Henry Thiessen, *Prelegeri de Teologie Sistematică*, Societatea Misionară Romană, Weaton, 1986, p. 186

5 *Biblia*, Romani capitolul 1 cu versetul 19.

6 *Constituția României*, Articolul 45.

7 John Stuart Mill, *Despre libertate*, București, Editura Humanitas 2014, p. 61.

Acestea sunt doar câteva exemple de feluri de libertate, dar lista este exhaustivă. Libertatea poate avea valențe diferite în diferite domenii ale vieții și poate fi reglementată de legi și de societate în funcție de valorile și principiile acestora.

Afirmarea libertății în contextul crizelor

Drepturile omului sunt întruchiparea valorilor fundamentale ale libertății, egalității și demnității umane.⁸ Aceste drepturi, care includ libertatea de exprimare, libertatea de asociere, dreptul la viață și la siguranță, sunt recunoscute de majoritatea statelor în declarațiile și constituțiile lor. În contextul crizelor globale, aceste drepturi devin și mai importante, deoarece oferă o cale către inițiative și acțiuni, care să ajute societatea să facă față și să depășească aceste crize.

În societatea contemporană, marcată din ce în ce mai mult de crize globale, afirmarea libertății și a drepturilor omului devine o prioritate. Indiferent dacă este vorba despre crize economice, crize politice sau crize sanitare, respectarea și promovarea drepturilor omului reprezintă un fundament esențial în susținerea democrației și a unei societăți libere și juste, în care individul se poate ocupa nestingherit de educația sa, promovând o etică adecvată moralității sale. Existența însăși a ordinii morale este posibilă într-un climat de libertate. Ființa înzestrată cu liberul arbitru trebuie să fie liberă pentru a acționa, să fie liberă pentru a alege drumul existenței sale.⁹

În contextul crizelor globale, afirmarea libertății și a drepturilor omului devine crucială pentru asigurarea protecției și respectului față de toți indivizii. Aceste crize pot include pandemii, conflicte armate, dezastre naturale sau crize economice.

Libertatea umană în perioadele de criză globală poate fi supusă unor restricții temporare și înăsprite din partea guvernelor și a autorităților. Aceste măsuri restrictive pot fi impuse în scopul protejării sănătății și siguranței umane, dar pot avea și un impact negativ asupra drepturilor și libertăților individuale. De exemplu, pandemia de COVID-19 a dus la

8 Ioan-Gheorghe Rotaru, *Om-Demnitare-Libertate*, Cluj-Napoca, Editura Risoprint, 2019, pp. 208-215.

9 Marius Nechita, „Impactul social al libertății și responsabilității morale”, în *Libertate și Credință între actualitate și necesitate*, Ioan-Gheorghe Rotaru, Nelu Burcea, Samuel Bâlc (coord.), București, Editura Universitară, 2012, p. 136.

implementarea unor restricții semnificative, cum ar fi carantina, restricționarea călătoriilor și limitarea adunărilor publice. Aceste măsuri au avut ca scop protejarea sănătății publice și controlul răspândirii virusului, dar, în același timp, au limitat libertatea de mișcare, de asociere și de exprimare ale indivizilor.

În astfel de perioade, guvernele pot adopta măsuri excepționale și pot implementa noi legi sau politici pentru a face față crizei. Aceste acțiuni, deși pot fi justificate în scopul protejării și gestionării crizei, trebuie să fie proporționale, necesare și temporare. Este important ca aceste măsuri să fie necesare și să aibă un scop bine definit și să fie însoțite de mecanisme adecvate de supraveghere și de protecție a drepturilor fundamentale.

Cu toate acestea, este esențial ca guvernele să se asigure că restricțiile impuse nu sunt excesive și că se respectă principiul proporționalității. De asemenea, trebuie să existe transparență și responsabilitate din partea autorităților în ceea ce privește deciziile luate și modul în care acestea afectează libertatea și drepturile umane.¹⁰

Un alt exemplu de criză globală în care libertățile civile au avut de suferit este Războiul împotriva terorismului, lansat de Statele Unite ale Americii după atacurile de la 11 septembrie 2001. În urma acestor atacuri, SUA au adoptat o serie de măsuri de securitate și supraveghere, în încercarea de a preveni și combate amenințările teroriste. Aceste măsuri, cum ar fi *Legea Patriotică și Programul de Supraveghere a Datelor Telefonice*,¹¹ au generat îngrijorări cu privire la respectarea drepturilor fundamentale ale cetățenilor, cum ar fi dreptul la intimitate, libertatea de exprimare și libertatea de asociere.

Măsurile de securitate, cum ar fi reținerea indefinită și tortura deținuților în închisorile de la Guantanamo Bay,¹² au fost criticate puternic în termeni de respectare a drepturilor omului și a legislației internaționale. Aceste acțiuni au fost percepute de multe state și organizații neguvernamentale ca o încălcare a libertăților civile și o abatere de la principiile democratice.

Pe lângă aceste măsuri de securitate, a existat și o creștere a sentimentului de islamofobie și discriminare rasială în mai multe țări. Majorita-

10 Virginia Vedinaș, *Libertatea Credențelor religioase*, București, Editura Lumina Lex, 2003, p. 106.

11 Directiva (UE) 2016/680 a intrat în vigoare la 5 mai 2016 și a fost transpusă în legislația națională prin *Legea nr. 363/2018* privind protecția persoanelor ...

12 Olive Sallet, "Eternii prizonieri de la Guantanamo", *Politica*, 11.01, 2022.

tea musulmanilor au fost stigmatizați și supuși unor restricții și tratament discriminatoriu, inclusiv supravegherea mai intensă, controlul sporit la frontieră și gelozia socială.

Această criză globală a generat un puternic flux de dezbateri și proteste, iar criticii acestor măsuri consideră că au generat un dezechilibru între necesitatea de a proteja securitatea națională și respectarea drepturilor și libertăților civile. De asemenea, s-a afirmat că strategiile adoptate în lupta împotriva terorismului au avut un impact negativ asupra relațiilor internaționale și a imaginii SUA în lume.

În acest context, libertatea și drepturile omului trebuie protejate pentru a asigura participarea democratică și luarea deciziilor informate în timpul crizei. Este esențial ca toți cetățenii să aibă acces la informații corecte și transparente, să poată exprima liber opinii și să participe la procesele decizionale prin delegați lor. Garantarea libertății de exprimare, libertății presei și dreptului la informare sunt esențiale pentru a evita răspândirea dezinformării și pentru a lua măsurile adecvate în gestionarea crizei.¹³

De asemenea, drepturile omului trebuie să fie protejate în timpul crizei pentru a se asigura că niciun individ nu este discriminat sau marginalizat. Toți oamenii trebuie tratați cu demnitate și respect, indiferent de rasă, etnie, religie, gen sau orientare sexuală. Dată fiind diversitatea etnică și religioasă a societății noastre, modelul folosit în luarea deciziilor în timp de criză, trebuie să facă față diferitelor perspective, morale, religioase și etice și să respecte întru totul libertatea de conștiință și libertatea individuală.¹⁴

Într-o criză este important ca politicile și măsurile luate să fie echitabile și să nu perpetueze inegalitățile existente. În plus, crizele globale pot aduce cu sine și riscul restrângerii libertăților și a drepturilor omului în numele securității și stabilității. Este important ca aceste restricții să fie proporționale, temporare și să respecte bazele legale și principiile statului de drept. Trebuie găsite soluții eficiente și echilibrate în gestionarea crizelor, care să evite abuzurile și încălcările drepturilor individuale.

În timpul crizelor economice, de exemplu, respectarea drepturilor omului este esențială pentru a asigura o distribuție echitabilă a resurselor și pentru a preveni marginalizarea unor grupuri vulnerabile. Prin protejarea

13 Versavia Brutaru, „Drepturi și Libertăți în criză sanitară”, *Universul Juridic*, 31 Octombrie 2023.

14 Scott B. Rae, *Alegeri Morale. O introducere în Etică*, trad. Ramona Simuț, Oradea, Editura Făclia, 2009, p. 135.

dreptului la locuri de muncă și la salarii corecte, se poate contribui la reducerea stresului financiar provocat de criză și pot asigura condiții decente de trai pentru cetățeni. În plus, respectarea drepturilor omului în dezvoltarea politicii economice, poate contribui la crearea unei societăți mai juste și mai incluzive.

În cadrul crizelor politice, respectarea drepturilor omului este esențială pentru a proteja libertățile civile și pentru a promova democrația. Prevenirea încălcărilor drepturilor fundamentale precum libertatea de exprimare și libertatea de întrunire este vitală pentru menținerea unui mediu democratic și pentru evitarea instabilității politice. În același timp, asigurarea libertății presei și a independenței justiției reprezintă pietre de temelie ale unei societăți democratice și constituie garanții pentru libertatea individului în timpul crizelor. Istoria este plină de exemple negative în urma nerespectării dreptului la libertatea conștiinței și aș aminti doar exemplul Mișcării Sabatariene din Transilvaniei, în secolul al XVI. Și aceasta într-un timp când, după cum arată izvoarele istorice, în Transilvania era afirmat principiul libertății religioase¹⁵, pentru prima dată în Europa și chiar în lume.¹⁶

În timpul crizelor sanitare, protejarea drepturilor omului joacă un rol critic în gestionarea eficientă a situațiilor de urgență. Accesul la servicii medicale de calitate, informații transparente și relevante, dar și respectarea drepturilor pacienților sunt elemente cheie în lupta împotriva pandemiilor sau altor crize sanitare. Dreptul la sănătate și la siguranță trebuie asigurat pentru fiecare individ, fără discriminări sau restricții nejustificate.

Există numeroase exemple de constrângeri religioase în diferite zone ale lumii, iar nivelul acestor constrângeri poate varia de la restricții minore la persecuții severe. Iată câteva exemple:

15 Ioan-Gheorghe Rotaru, *Sabatarieni în contextul vieții transilvane (sec. XVI-XX). Aspecte din Istoria Sabatarianismului european și transilvănean*, ediția a II-a revăzută și adăugită, Vol. II., Cluj-Napoca, Editura Risoprint, 2019, pp. 171-296; Idem, "Libertatea religioasă din Transilvania în sec. al XVI-lea", *Analele științifice ale Facultății de Teologie Ortodoxă, Universitatea „Babeș-Bolyai”*, tom.VIII, 2004-2005, Cluj-Napoca, Editura Renașterea, 2007, pp. 435-505;

16 Ioan-Gheorghe Rotaru, "Încălcarea libertății religioase, de către autoritățile civile și religioase, în privința Sabatarienilor din Transilvania, la finele sec. XVI și începutul sec. XVII", în Ioan-Gheorghe Rotaru, Nelu Burcea, Samuel Bălăc (coord.), *Libertate și credință – între actualitate și necesitate*, București, Editura Universitară, 2012, pp. 153,

Arabia Saudită: Cunoscută pentru implementarea strictă a legii islamice, Arabia Saudită impune restricții stricte privind libertatea religioasă. Practicarea altor religii decât islamul este interzisă în mod deschis, iar convertirea la o altă religie este considerată apostazie și poate atrage pedepse grave.¹⁷

Coreea de Nord: În Coreea de Nord, liderul suprem Kim Jong Un este considerat o figură aproape divină, iar practicarea altor religii înafara cultului personalității este strict interzisă. Creștinii sunt supuși persecuției severe, inclusiv torturii și detenției în lagăre de muncă forțată.¹⁸

Iran: În Iran, legea islamică este aplicată în mod riguros și există restricții semnificative asupra practicanților altor religii. Creștinii și membrii altor minorități religioase trebuie să se conformeze strict legilor islamice și sunt supuși persecuției și discriminării în diferite forme.

China: În China, există restricții serioase asupra practicanților religioși, mai ales în cazul grupurilor religioase care nu sunt controlate de stat. Recent, guvernul chinez a intensificat asupra împotriva creștinilor, musulmanilor uiguri, tibetanilor și altor minorități religioase, cu încarcerări, demolări de biserici și restricții asupra practicilor religioase.¹⁹

Sudan: În Sudan, majoritatea populației este musulmană și legea islamică este aplicată în întreaga țară. Aceasta aduce restricții semnificative asupra minorităților religioase, cum ar fi creștinii, care se confruntă cu discriminare și persecuție sistematică.²⁰

Acestea sunt doar câteva exemple de constrângeri religioase în diferite zone ale lumii. Există multe alte țări și regiuni care impun restricții asupra libertății religioase și persecutări a practicanților altor religii, chiar dacă acestea nu sunt menționate aici.

În contextul **războiului din Israel** și pedepsirea teroriștilor, dreptul la libertate poate fi pus la încercare sau restricționat pentru a proteja securitatea națională și siguranța cetățenilor.

În fața amenințării terorismului, guvernele au responsabilitatea de a lua măsuri pentru a preveni actele violente și pentru a proteja cetățenii. În acest sens, pedepsirea teroriștilor poate implica limitări ale drepturilor fundamentale, inclusiv dreptul la libertate.

17 Gheorghe Anghel, *Raport 2015-2017: Persecuțiile împotriva creștinilor sunt mai grave decât în orice moment al istoriei din 18.10. 2017.*

18 *Ibidem.*

19 *Ibidem.*

20 *Ibidem.*

În cadrul dreptului internațional, există convenții și practici care reglementează tratamentul teroriștilor și aplicarea justiției în cazul lor. Acest lucru include dreptul la un proces echitabil, dreptul la apărare și tratamentul uman al persoanelor suspectate sau condamnate pentru fapte de terorism.

În situații de conflict sau război, termenii și regulile aplicabile pot fi diferite. Israelul se confruntă periodic cu amenințări la adresa securității sale din partea organizațiilor teroriste, cum ar fi Hamas și Hezbollah. Guvernul israelian a adoptat politici și legi stricte pentru a combate terorismul și a proteja cetățenii săi. Aceste politici includ detenția preventivă a suspectilor teroriști, restricții de circulație în anumite zone și utilizarea forței letale pentru a preveni atacurile. În acest context, dreptul la libertate poate fi restricționat temporar pentru a asigura securitatea populației. Dar în ciuda necesității de a proteja siguranța națională și a cetățenilor, este deosebit de important ca măsurile luate să fie proporționale și să respecte drepturile omului. Limitările dreptului la libertate ar trebui să fie aplicate în conformitate cu prevederile dreptului internațional și constituțional și să respecte principiile fundamentale ale dreptului internațional și al drepturilor omului. La fel de periculoasă și îngrijorătoare este și creșterea antisemitismului în urma propagandei incorecte a lumii arabe.

O societate în care libertățile și drepturile omului sunt respectate prezintă un climat favorabil pentru inovare, creativitate și progres, contribuind astfel la soluționarea crizelor globale și la construirea unui viitor mai bun pentru toți. Respectarea acestor drepturi în timpul crizelor economice, politice sau sanitare este o cheie pentru depășirea oricărei crize. Educația sau gradul de educație al cetățenilor este determinant pentru respectarea strategiilor propuse pentru ieșirea din criză. De aceea nu trebuie pierdute din vedere efectele libertății de conștiință și gândire asupra educației sociale.

Constrângeri religioase prin ignoranță

Ignoranța sau lipsa de cunoaștere și înțelegere a diverselor aspecte legate de libertatea de conștiință, sau religioasă, poate duce la adoptarea unor convingeri și comportamente restrictive și discriminatorii. Iată câteva exemple de constrângeri religioase care pot rezulta din ignoranță:

- a. **Intoleranța religioasă:** Lipsa de cunoaștere și înțelegere a altor religii poate duce la adoptarea unei atitudini intolerante față de alte

culte sau credințe. Această ignoranță poate genera discriminarea și ostracizarea celor care nu urmează aceeași religie.

- b. Percepții simpliste și stereotipuri:** Ignoranța religioasă poate duce la crearea de stereotipuri și prejudecăți bazate pe o înțelegere superficială a altor religii. Aceasta poate duce la discriminarea și stigmatizarea unor grupuri religioase.
- c. Interpretare rigidă a Scripturilor religioase:** O lipsă de cunoștințe adecvate poate duce la o interpretare literală sau rigidă a textelor religioase, ignorând contextul istoric și cultural în care acestea au fost scrise. Aceasta poate duce la restricții și constrângeri asupra individului sau grupului religios, limitând libertatea lor de gândire și acțiune.
- d. Dogmatism și refuzul schimbării:** Ignoranța religioasă poate duce la adoptarea unor convingeri rigide și neproductive, care nu pot fi puse la îndoială sau revizuite. Aceasta poate împiedica progresul și evoluția personală și socială dincolo de tradițiile și normele religioase existente.
- e. Restrângerea libertății de exprimare:** Ignoranța și lipsa de înțelegere asupra libertății de exprimare pot duce la adoptarea de măsuri care limitează dreptul oamenilor de a-și exprima liber opiniile și ideile. Astfel, guvernele pot introduce legi care penalizează critica față de autorități sau imunizează anumite subiecte de dezbatere publică.
- f. Limitarea libertății religioase:** Ignoranța poate contribui la perpetuarea unor stereotipuri și prejudecăți legate de anumite religii. Aceasta poate duce la adoptarea de politici discriminatorii și la restricționarea dreptului oamenilor de a-și practica liber religia.
- g. Încălcarea drepturilor omului:** Ignoranța cu privire la standardele și principiile internaționale ale drepturilor omului poate duce la adoptarea de măsuri care încalcă aceste drepturi. De exemplu, lipsa de cunoștințe asupra drepturilor copilului poate duce la practici precum muncă forțată sau căsătorii forțate.
- h. Limitarea accesului la informație:** Ignoranța și neînțelegerea importanței informației libere și accesibile pot duce la adoptarea de politici sau legi care restricționează accesul la informație. Astfel, oame-

nii pot fi depozedați de dreptul de a avea acces la informații relevante pentru luarea unor decizii informate în diverse aspecte ale vieții lor.

- i. Obstacole în educație:** Ignoranța religioasă poate duce la limitarea accesului la educație de calitate, cu un curriculum echilibrat și informat care să acopere diferite perspective religioase. Acest lucru poate împiedica dezvoltarea unei cunoașteri și înțelegeri adecvate a diversității religioase și a impactului acesteia asupra societății. Pentru a depăși aceste constrângeri din ignoranță, este esențial să promovăm educația și dialogul interreligios, să facilităm accesul la informații și resurse adecvate și să încurajăm o abordare deschisă și receptivă față de diversitatea religioasă. Iar pe plan individual, pentru a depăși ignoranța privitoare la libertatea de conștiință, este important să ne educăm și să ne informăm. Iată câteva idei despre cum putem face acest lucru:
- j. Citește și studiază:** Există multe resurse disponibile online și în biblioteci despre libertatea de conștiință. Caută cărți, articole și documentare care tratează acest subiect și învață despre istoria, filosofia și jurisdicția în spatele acestui principiu.
- k. Participă la dezbateri și evenimente:** Încearcă să te implici în dezbateri și discuții despre libertatea de conștiință. Poți căuta grupuri sau organizații care susțin această cauză și să te alături eforturilor lor.
- l. Ascultă poveștile altora:** Ascultă poveștile oamenilor care au fost afectați de restricții asupra libertății de conștiință. Află cum aceste limitări le-au afectat viața și experiența și încearcă să te pui în locul lor.
- m. Întreabă și dialoghează:** Dacă există aspecte pe care nu le înțelegi sau ai întrebări, discută cu alți oameni despre ele. Caută conversații deschise și respectuoase care să îți lărgescă perspectiva și să îți ofere răspunsuri la nelămuriri.
- n. Implică-te:** Consideră posibilitatea implicării tale în lucrările de susținere a libertății de conștiință. Poți contribui prin donații, voluntariat sau promovarea acestui principiu în comunitatea ta. Este important să înțelegem că libertatea de conștiință este un drept fundamental și că este responsabilitatea noastră să ne educăm și să luptăm pentru protejarea acestei libertăți pentru toți oamenii.

Crizele sociale afectează libertatea de opinie și de gândire

Crizele sociale pot afecta libertatea de opinie și de gândire într-o serie de moduri. Unele dintre aceste efecte pot include:

- a. **Cenzura și restricțiile asupra libertății de exprimare:** În timpul crizelor sociale, guvernele sau grupurile de putere pot impune cenzură și restricții asupra mass-mediei și a individului. Aceasta poate include blocarea sau limitarea accesului la informații sau reprimarea vocii disidenților și criticilor.
- b. **Amenințările și violența asupra celor care își exprimă opiniile:** Într-o criză socială, există riscul major ca opinii diverse sau critici să fie întâmpinate cu reprimare, amenințări și chiar violență. Aceasta poate descuraja persoanele să spună public ceea ce gândesc și să se implice în dezbateri sau acțiuni politice.
- c. **Polarizarea și divizarea societății:** În timpul crizelor sociale, societatea se poate fractura în grupuri și facțiuni care se opun reciproc, deseori alimentate de discursul extrem și de propagandă. Această polarizare poate limita dialogul și înțelegerea între diferite puncte de vedere, afectând libertatea de opinie și de gândire.
- d. **Auto-cenzura și frica de represalii:** Oamenii pot fi reticenți în exprimarea gândurilor și opiniilor lor din frica de a suferi consecințe negative, cum ar fi pierderea locului de muncă sau izolarea socială. Aceasta poate duce la auto-cenzură și la limitarea diversității de idei și perspective. În consecință crizele sociale pot avea un impact negativ asupra libertății de opinie și de gândire, reducând spațiul pentru exprimarea liberă a ideilor, restricționând accesul la informații și generând teamă în rândul celor care doresc să se exprime liber. Este important ca societatea să protejeze și să promoveze aceste libertăți fundamentale în orice context, inclusiv în timpul crizelor sociale.
- e. **Înăbușirea sau controlul exercitării practicilor religioase:** În timpul crizelor sociale, guvernele sau alte grupuri de putere pot încerca să controleze sau să inhibe practicile religioase. Această acțiune poate fi efectuată prin limitarea accesului la locurile de cult, închiderea și distrugerea lor sau prin aplicarea unor restricții asupra ritualurilor și manifestărilor religioase.
- f. **Violarea drepturilor omului:** Când spunem „drepturile omului” le gândim ca pe o „religie civilă care unește toate sufragiile și inspi-

vă toate bunele voințe”. Ele prevăd atât legea naturală, cât și legea moral-religioasă, normele juridice naționale și internaționale. Între aceste drepturi ale omului, la loc de frunte se află și dreptul de a avea și manifesta o credință religioasă, în mod individual sau colectiv, prin cultul religios.²¹ În perioadele de crize sociale, pot apărea încălcări ale drepturilor omului, inclusiv libertatea religioasă. Aceasta poate include discriminarea pe criterii religioase, arestarea și detenția arbitrară a membrilor unei anumite religii sau persecuțiile religioase pe motiv de credință.

- g. Creșterea intoleranței religioase:** Conflictul social și tensiunile pot alimenta resentimente și animozități religioase, ducând la creșterea intoleranței și violenței interreligioase. Astfel, grupurile religioase și membrii acestora pot fi supuși actelor de violență, persecuție sau ostracizare.
- h. Impunerea ideologiei:** În timpul crizelor sociale, guvernele sau alte grupuri de putere pot încerca să impună o anumită ideologie sau credință, limitând libertatea religioasă a altor grupuri. Acest lucru poate duce la discriminare și marginalizarea minorităților religioase.
- i. Scăderea încrederii și solidarității interreligioase:** Crizele sociale pot contribui la slăbirea încrederii și solidarității dintre diferitele grupuri religioase. Aceasta poate duce la intensificarea tensiunilor și diviziunilor între comunitățile religioase și poate afecta reconcilierea și procesul de reconstrucție după criză.

Este important de observat că impactul asupra libertății religioase în perioadele de crize sociale poate varia în funcție de contextul specific și de politicile și acțiunile întreprinse de guverne și grupuri de putere.

Efectele libertății de conștiință și gândire asupra educației sociale în timp de criză

Libertatea, după cum cunoaștem, este unul dintre idealurile cele mai înalte ale dezvoltării omului pentru care luptă toată viața s-o și țină activă.²² Efecte-

21 Finkelkraut, Al., „Autour des droits de l’homme”, în *Malaise dans la civilisation. L’extreme droit*, Paris, Éditeur Campagne premiere, 2001, p. 21.

22 Rothbard M. N., *The Ethics of Lliberty*, New York, New York University Press, 1998, p.139.

le libertății de conștiință sunt multiple și pozitive, în general. Să observăm câteva dintre aceste efecte:

- a. **Dezvoltarea gândirii critice și analitice:** Libertatea de conștiință și gândire permite individului să-și dezvolte abilitățile de a analiza și evalua informațiile și ideile într-un mod obiectiv și independent. Astfel, educația socială devine un proces de învățare activ și reflexiv, în care elevii sunt încurajați să-și formeze propriile opinii și să-și exprime liber gândurile. Aceasta le oferă siguranță și stabilitate în timpul crizelor.
- b. **Diversitatea și toleranța:** Prin acceptarea libertății de conștiință și gândire, educația socială încurajează înțelegerea și respectul față de diferitele perspective și valori ale oamenilor. Aceasta promovează o educație incluzivă și deschisă, în care diversitatea este valorizată și considerată o resursă de stabilitate și cooperare.
- c. Începând cu sec. al XIX-lea, reprezentanții marilor religii au căutat metode de dialog și cooperare, despre „chestiuni morale, diferitele forme de intoleranță și discriminare, pace, non-volență, libertatea conștiinței și credinței religioase, drepturile umane și responsabilități de mediu care dacă ar fi rezolvate și înțelese, ar ajuta la promovarea bunăstării omenirii și a toleranței benefice în ciuda diversității societății umane.”²³
- d. **Responsabilitate și autonomie:** Libertatea de conștiință și gândire implică asumarea responsabilității pentru propriile idei și acțiuni. În acest sens, educația socială încurajează dezvoltarea autonomiei și responsabilității individuale, care sunt aspecte importante pentru formarea unor cetățeni responsabili și activi. Fiecare om este responsabil de săvârșirea sau nesăvârșirea unei fapte, ca și de urmările acesteia în măsura în care a fost angajată libertatea voinței sale.²⁴
- e. **Creativitate și inovație:** Prin eliberarea de constrângerile mentale și sociale, libertatea de conștiință și gândire stimulează creativitatea și inovația în educația socială. Aceasta permite elevilor să caute soluții noi și să își exprime ideile într-un mod original și personal.

23 Sumner B. Twiss and Bruce Grelle, *Human Rights and Comparative Religious Ethics : A New Venue, The Annual Society of Christian Ethics*, Knoxville, TN, USA, 1995, p. 22.

24 Mihai Șora, *Dialog și libertate (eseuri)*, București, Editura Nemira, 1997, p. 102.

f. Participare activă în societate: Prin promovarea libertății de conștiință și gândire, educația socială încurajează elevii să se implice activ în societate și în problemele acesteia. Dezbaterile, dialogurile și acțiunile colective devin instrumente importante pentru înțelegerea și schimbarea în comunitate.

Deci putem spune că libertatea de conștiință și gândire au efecte benefice asupra educației sociale, promovând o abordare critică, toleranța, autonomia, creativitatea și participarea activă în societate. Problema libertății de conștiință depășește granițele statale sau interesele unei religii²⁵, debaterile academice sau interreligioase, fiind un subiect global, o necesitate a omenirii întregi. În acest context, educația și libertatea de conștiință se sprijină reciproc și sunt esențiale pentru dezvoltarea individuală și a societății în ansamblu.²⁶

Relația dintre educație și libertatea de conștiință

Relația dintre educație și libertatea de conștiință este strâns legată și interdependentă. Educația contribuie la dezvoltarea și cultivarea libertății de conștiință. Prin educație, oamenii își pot forma și își pot dezvolta propria lor conștiință și capacitatea de a gândi critic. Educația îi ajută pe indivizi să își dezvolte o abordare rațională și analitică asupra lumii înconjurătoare și asupra propriilor lor valori și credințe.

Educația contribuie la dezvoltarea și cultivarea libertății de conștiință. Prin educație, oamenii își pot forma și își pot dezvolta propria lor conștiință și capacitatea de a gândi critic. Educația îi ajută pe indivizi să își dezvolte o abordare rațională și analitică asupra lumii înconjurătoare și asupra propriilor lor valori și credințe.

Educația²⁷ promovează gândirea independentă, punând accent pe dezvoltarea abilităților critice și capacitatea de a analiza în mod obiectiv in-

25 Ioan-Gheorghe Rotaru, "Libertatea religioasă – temelie a demnității umane", în Daniela Ioana Bordeianu, Erika Androne, Nelu Burcea, *Manual pentru liderul Departamentului de Libertate religioasă*, Casa de editură "Viață și Sănătate", București, 2013, pp. 210-215.

26 Ben-Oni Ardelean, „Cooperare Interumană pentru Libertatea Religioasă”, în *Libertate și Credință între actualitate și necesitate*, Ioan-Gheorghe Rotaru, Nelu Burcea, Samuel Bâlc (coord.), București, Editura Universitară, 2012, p. 21.

27 Ioan-Gheorghe Rotaru, "Current Values of Education and Culture", în *Proceedings of the 24th International RAIS Conference on Social Sciences and Humanities*, August 15-16, 2021, Princeton, NJ, United States of America, pp. 87-92.

formațiile disponibile. Prin educație, indivizii sunt expuși la o gamă diversă de idei, valori și perspective, ceea ce le permite să își extindă orizonturile și să fie capabili să ia decizii informate în conformitate cu propriile lor convingeri. Acest lucru îi ajută să își exercite libertatea de conștiință într-un mod obiectiv și responsabil.

Pe de altă parte, libertatea de conștiință oferă cadrul necesar pentru educație. Prin libertatea de conștiință²⁸, indivizii au dreptul de a crede, de a practica și de a promova propria lor religie, credință sau sistem de valori fără interferență sau influență externă. Acest drept fundamental le permite să aibă acces la educație în conformitate cu propriile lor convingeri și să exploreze și să dezvolte cunoștințele și aptitudinile într-un mod care își reflectă valorile și credințele personale. Astfel, educația și libertatea de conștiință se sprijină reciproc și sunt esențiale pentru dezvoltarea individuală și a societății în ansamblu.

Libertate si educație in secolul XXI

Libertatea individului și în special libertatea de opinie pune accent pe dezvoltarea abilităților critice și a capacității de a analiza în mod obiectiv informațiile disponibile. Prin educație, indivizii sunt expuși la o gamă diversă de idei, valori și perspective, ceea ce le permite să își extindă orizonturile și să fie capabili să ia decizii informate deschizând porțile cunoașterii

În secolul XXI, libertatea și educația au devenit două elemente indispensabile pentru dezvoltarea umană și progresul societății. Conceptul de libertate în educație reprezintă ideea că fiecare individ are dreptul de a accesa și de a obține cunoștințele și informațiile necesare pentru a-și atinge potențialul maxim. Cu toate acestea, pentru a atinge acest obiectiv, trebuie să fim conștienți de nevoile și cerințele societății contemporane.

În primul rând, tehnologia modernă a schimbat fundamental modul în care educăm și învățăm. Astăzi avem posibilitatea de a accesa informații din întreaga lume cu doar câteva click-uri, fără a fi restricționați la resursele limitate din trecut. Internetul și dispozitivele mobile sunt omniprezente, deschizând o lume vastă de oportunități de învățare. Această libertate digitală ne permite să căutăm informații, să explorăm subiecte de inte-

28 Ioan-Gheorghe Rotaru, "Key aspects of the Freedom of Conscience", în *Jurnalul Libertății de Conștiință - Supliment (Journal for Freedom of Conscience)*, Editions IAR-SIC, Les Arsc, France, 2016, pp.30-37;

res și să învățăm în propriul ritm și în conformitate cu interesele noastre individuale.

Cu toate acestea, libertatea educațională în secolul XXI nu se referă doar la accesul la informații. Este vorba și despre libertatea de exprimare în spațiul educațional. Elevii și studenții trebuie să aibă posibilitatea de a-și exprima ideile, gândurile și opiniile fără teama de a fi cenzurați sau penalizați. Dezvoltarea critică, creativitatea și gândirea independentă sunt facilitate de o atmosferă liberă în care fiecare individ este încurajat să își expună punctul de vedere și să contribuie la dezvoltarea cunoștințelor colective.

De asemenea, libertatea educațională nu trebuie să fie limitată la sălile de clasă sau instituțiile de învățământ formale. Educația trebuie să fie un proces continuu și trebuie să existe posibilitatea de învățare și dezvoltare pe tot parcursul vieții. Astfel, libertatea de alegere în educație este vitală în secolul XXI. Fiecare individ ar trebui să aibă dreptul de a-și alege cariera, de a studia domeniile care îl interesează și de a se adapta la schimbările și cerințele pieței muncii moderne.

Pe scurt, libertatea și educația sunt două concepte strâns legate în secolul XXI. Pentru a atinge progresul și dezvoltarea umană, fiecare individ trebuie să aibă acces la informații și cunoștințe într-o societate liberă și deschisă. De asemenea, libertatea de exprimare și libertatea de alegere în educație sunt esențiale pentru a ne atinge potențialul maxim. Îmbunătățirea sistemului educațional și asigurarea unei libertăți autentice în învățare sunt provocări-cheie pentru secolul XXI.

Educație și digitalizare

Educația și digitalizarea sunt două aspecte esențiale care se intersectează în societatea modernă. Avansul tehnologic a adus o serie de schimbări semnificative în domeniul educațional, iar digitalizarea a devenit un factor determinant în procesul de învățare.

În primul rând, digitalizarea a transformat modul în care accesăm informația și învățăm. Odată cu apariția internetului, s-a deschis o fereastră largă de oportunități pentru elevi și studenți de a avea acces la resurse educaționale diverse, actualizate și la nivel global. Astfel, digitalizarea a eliminat bariera geografică și a permis ca informațiile să fie disponibile oricui, indiferent de locație.

De asemenea, utilizarea tehnologiei în procesul de învățare a contribuit la creșterea interesului și motivației elevilor și studenților să învețe. Metodele tradiționale de predare, bazate pe memorare și lectură, pot fi înlocuite cu resurse multimedia interactive, care permit o mai bună înțelegere și aplicare a cunoștințelor. De exemplu, pe lângă manualele tradiționale, există acum aplicații mobile, jocuri educaționale și platforme online specializate în diverse domenii de studiu.

O altă contribuție a digitalizării în educație este posibilitatea de a avea acces la un mediu virtual de învățare. În ultimul an, în contextul pandemiei COVID-19, mulți elevi și studenți au trecut la sistemul de învățare online. Acest lucru a fost posibil datorită infrastructurii digitale existente și a platformelor de comunicare și colaborare online. Chiar și după trecerea crizei sanitare, sistemul de învățare online va continua să fie folosit, iar digitalizarea va avea un rol important în remodelarea educației.

Cu toate acestea, digitalizarea aduce și provocări în domeniul educației. Nu toți elevii și studenții au acces egal la tehnologie și la conexiune la internet. Acest lucru poate crea inegalități de învățare și poate agrava decalajele deja existente între diferite grupuri sociale. Prin urmare, este important ca educația digitală să se desfășoare într-un cadru echitabil și să se asigure că toți elevii și studenții beneficiază de oportunitățile digitale.

Concluzie

În contextul crizelor globale, afirmarea libertății și a drepturilor omului devine importantă, ca o soluție de supraviețuire. Pentru a ști cum să te comporți în astfel de situații, trebuie să fii un locuitor și un beneficiar al climatului educațional. Educația joacă un rol fundamental în promovarea libertății și drepturilor omului.

Prin intermediul educației, oamenii pot dezvolta abilități critice de gândire și pot înțelege importanța respectării drepturilor lor și ale celorlalți.²⁹ Educația ar trebui să ofere cunoștințe despre drepturile omului, să dezvolte înțelegerea și empatia față de diverse culturi și să promoveze egalitatea și nediscriminarea. Iar atunci când digitalizarea vine în ajutorul procesului educativ, șansele sporesc nebănuite.

29 Ioan-Gheorghe Rotaru, "Valences of Education", în *Proceedings of the 24th International RAIS Conference on Social Sciences and Humanities*, August 15-16, 2021, Princeton, NJ, United States of America, pp. 190-196.

Digitalizarea poate fi un instrument puternic în promovarea libertății și a drepturilor omului. Accesul la tehnologia digitală oferă oportunități de a învăța, a comunica și a accesa informații într-un mod liber și nediscriminatoriu. De asemenea, digitalizarea facilitează participarea civică, creând platforme de exprimare liberă și de mobilizare socială.

Cu toate acestea, trebuie să fim conștienți de anumite provocări și amenințări asociate cu digitalizarea. Este important ca să se asigure că accesul la tehnologie este universal și nediscriminatoriu. În același timp, trebuie protejate și respectate drepturile omului în mediul digital. Libertatea de exprimare și confidențialitatea datelor personale ar trebui să rămână principii fundamentale și nu ar trebui compromiși sub pretextul securității sau altor motive.

Credem că educația și digitalizarea pot juca un rol vital în afirmarea libertății și a drepturilor omului în contextul crizelor globale. Cu ajutorul acestor instrumente putem promova o societate mai liberă, mai egală și mai respectuoasă față de drepturile fundamentale ale fiecărui individ.

Bibliografie:

- *BIBLIA sau Sfânta Scriptură a Vechiului și Noului Testament cu trimiteri*, trad. Dumitru Cornilescu, București, Casa Bibliei, 2010.
- FODOREAN, Daniel, „Libertatea religioasă. Fundamente teologice, juridice și filosofice”, în *Libertate și Credință între actualitate și necesitate*, București, Editura Universitară, 2012.
- GOMIEN, Donna, *Introducere în Convenția Europeană a Drepturilor Omului*, trad. Cristina Stoica, București, Editura All, 1996, 78.
- THIESSEN, Henry, *Prelegeri de Teologie Sistematică*, Societatea Misionară Romană, Weaton, 1986.
- STUART MILL, John, *Despre libertate*, trad. din engleză și prefață de Adrian-Paul Iliescu, ediția a III-a, București, Editura Humanitas, 2014, p. 61.
- NECHITA, Marius, „Impactul social al libertății și responsabilității morale”, în *Libertate și Credință între actualitate și necesitate*, București, Editura Universitară, 2012.
- ȘORA, Mihai, *Dialog și Libertate (eseuri)*, București, Editura Nemira, 1997.

- ♦ ROTARU, Ioan-Gheorghe, "Libertatea religioasă din Transilvania în sec. al XVI-lea", *Analele științifice ale Facultății de Teologie Ortodoxă, Universitatea „Babeș-Bolyai”*, tom.VIII, 2004-2005, Cluj-Napoca, Editura Renașterea, 2007, pp. 435-505.
- ♦ ROTARU, Ioan-Gheorghe, "Încălcarea libertății religioase, de către autoritățile civile și religioase, în privința Sabatarienilor din Transilvania, la finele sec. XVI și începutul sec. XVII", în Ioan-Gheorghe Rotaru, Nelu Burcea, Samuie Bâlc (coord.), *Libertate și credință – între actualitate și necesitate*, București, Editura Universitară, 2012, pp. 153;
- ♦ ROTARU, Ioan-Gheorghe, "Current Values of Education and Culture", în *Proceedings of the 24th International RAIS Conference on Social Sciences and Humanities*, August 15-16, 2021, Princeton, NJ, United States of America, pp. 87-92.
- ♦ ROTARU, Ioan-Gheorghe, "Valences of Education", în *Proceedings of the 24th International RAIS Conference on Social Sciences and Humanities*, August 15-16, 2021, Princeton, NJ, United States of America, pp. 190-196.
- ♦ ROTARU, Ioan-Gheorghe, *Om-Demnitate-Libertate*, Cluj-Napoca, Editura Risoprint, 2019.
- ♦ ROTARU, Ioan-Gheorghe, Sabatarienii în contextul vieții transilvane (sec. XVI-XX). Aspecte din Istoria Sabatarianismului european și transilvănean, ediția a II-a revăzută și adăugită, Vol. II., Cluj-Napoca, Editura Risoprint, 2019, pp. 171-296.
- ♦ ROTARU, Ioan-Gheorghe, "Religious liberty – a natural human right", în *Jurnalul Libertății de Conștiință*, Ganoune Diop, Mihnea Costoiu, Liviu-Bogdan Ciucă, Nelu Burcea (coord.), Les Arsc, France, Editions IARSIC, 2015, pp. 595-608.
- ♦ ROTARU, Ioan-Gheorghe, "Key aspects of the Freedom of Conscience", în *Jurnalul Libertății de Conștiință - Supliment (Journal for Freedom of Conscience)*, Editions IARSIC, Les Arsc, France, 2016, pp.30-37.
- ♦ ROTARU, Ioan-Gheorghe, "Libertatea religioasă – temelie a demnității umane", în Daniela Ioana Bordeianu, Erika Androne, Nelu Burcea, *Manual pentru liderul Departamentului de Libertate religioasă*, Casa de editură "Viață și Sănătate", București, 2013, pp. 210-215.
- ♦ SCOTT, B. Rae, *Alegeri Morale. O introducere în Etică*, trad. Ramona Simuț, Oradea, Editura Făclia, 2009.

- SUMNER, B. Twiss & Bruce Grelle, *Human Rights and Comparative Religious Ethics : A New Venue, The Annual Society of Christian Ethics*, Knoxville, TN, USA, 1995.
- ARDELEAN, Ben-Oni, „Cooperare Interumană pentru Libertatea Religioasă”, în *Libertate și Credință între actualitate și necesitate*, București, Editura Universitară, 2012.
- ROTHBARD, M.N., *The Ethics of Liberty*, New York, New York University Press, 1998.
- FINKIELKRAUT, Al., „Autour des droits de l’homme”, în *Malaise dans la civilisation. L’extrême droit*, Paris, Éditeur Campaigne premiere, 2001.
- VEDINAȘ, Verginia, *Libertatea credințelor religioase*, București, Editura Lumina Lex, 2003.
- FONTA, Ilie, *Libertatea Religioasă în lumea contemporană*, București, Institutul Român pentru Drepturile Omului, 1994.
- SALLET, Olive, “Eternii prizonieri de la Guantanamo”, *Politica*, 11.01.2022.
- BRUTARU, Versavia, „Drepturi și Libertăți în criză sanitară”, *Universul Juridic*, 31 Octombrie 2023.

Webografie:

- <https://www.dw.com/ro/eternii-prizonieri-de-la-guantanamo/a-60378974>
- <https://www.universuljuridic.ro/drepturi-si-libertati-in-criza-sanitara-dreptul-la-libera-exprimare-fenomenul-fake->
- <https://basilica.ro/raport-2015-2017-persecutiile-impotriva-crestinilor-sunt-mai-grave-decat-in-orice-moment-al-istoriei/>